

Sygn. akt II CZ 72/19

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa D. G.

przeciwko W. w K.

o ustalenie stosunku prawnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 stycznia 2020 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Okręgowego w P.

z dnia 11 października 2019 r., sygn. akt II WSC (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 października 2018 r. Sąd Rejonowy w R. uwzględnił powództwo D. G. i ustalił, że umowa z dnia 19 lutego 2015 r. zawarta między powodem a pozwaną W. w K. o rozwiązaniu umowy dzierżawy gruntów z dnia 25 lutego 2013 r. jest nieważna.

Wskutek apelacji pozwanej, wyrokiem z dnia 27 czerwca 2019 r. Sąd Okręgowy w P. zmienił ww. wyrok Sądu Rejonowego i powództwo oddalił. Powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną.

Postanowieniem z dnia 11 października 2019 r. Sąd Okręgowy w P. , na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c., odrzucił skargę kasacyjną powoda jako niedopuszczalną z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż 50.000 zł.

Zażalenie od postanowienia wniósł powód, zaskarżając je w całości i wnosząc o jego uchylenie. Zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 i w związku art. 398⁴ k.p.c. przez nieuzasadnione przyjęcie, że sprawa ma charakter majątkowy, wartość przedmiotu sporu nie przekracza 50.000 zł, a co za tym idzie skarga kasacyjna jest niedopuszczalna, podczas gdy sprawa dotyczy ustalenia nieważności rozwiązania umowy, jest więc powództwem o ustalenie istnienia stosunku prawnego, od którego przysługuje skarga kasacyjna niezależnie od wartości przedmiotu sporu.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Powołane w uzasadnieniu zażalenia stanowisko sformułowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1997 r., I PKN 564/96 (nie publ.), że „w sprawie dotyczącej ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa, kasacja jest dopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia”, zostało wyrażone na gruncie nieobowiązujących obecnie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Stosownie do art. 393 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2000 r. kasacja nie przysługiwała w sprawach o świadczenia, w których wartość przedmiotu zaskarżenia była niższa niż pięć tysięcy złotych, a w sprawach gospodarczych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że "sprawami o świadczenia" w rozumieniu art. 393 pkt 1 k.p.c. są te sprawy majątkowe (o prawa majątkowe), których przedmiotem jest powództwo o świadczenie lub wyrażone w innej formie żądanie wydania przez sąd orzeczenia nakazującego pozwanemu oznaczone zachowanie się (działanie lub zaniechanie), nie są zatem nimi sprawy - niezależnie od tego, czy mają majątkowy czy niemajątkowy charakter - których przedmiotem jest żądanie ustalenia istnienia lub nieistnienia albo ukształtowania stosunku prawnego lub prawa (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 października 1997 r., III CZP 27/97, OSNC 1998, nr 1, poz. 1).

Po nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 24 maja 2000 r. (Dz.U. 2000, Nr 48, poz. 554) pogląd ten stracił aktualność. Wprowadzony wówczas art. 392¹ § 1 k.p.c. stanowił między innymi, że kasacja nie przysługuje w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, a w sprawach gospodarczych - niższa niż dwadzieścia tysięcy złotych. W związku z rezygnacją z zastosowania przez ustawodawcę pojęcia „sprawy o świadczenie” na rzecz pojęcia „sprawy o prawa majątkowe” w judykaturze przyjęto, że przepis 392¹ k.p.c. odnosił się zarówno do spraw o świadczenie, jak i do spraw o ustalenie oraz o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, a pod pojęciem „sprawa o prawa majątkowe” rozumieć należy każdą sprawę, w której zgłoszone roszczenia zmierzają do realizacji prawa lub uprawnienia mającego bezpośredni wpływ na stosunki majątkowe stron. Dla przyjęcia takiego charakteru sprawy nie ma znaczenia rodzaj roszczenia (o świadczenie, o ustalenie czy o ukształtowanie stosunku prawnego lub prawa) ani pieniężny czy niepieniężny charakter żądania. Decyduje to, że zgłoszone roszczenia dotyczą majątkowych stosunków stron (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2003 r., II CZ 18/03, nie publ. i z dnia 7 lutego 2003 r., III CZ 5/03, nie publ.). Stanowisko to zachowało aktualność pod rządem obowiązującego obecnie, a wprowadzonego z dniem 6 lutego 2005 r., art. 398² § 1 k.p.c., który również posługuje się pojęciem „sprawy o prawa majątkowe”.

O majątkowym lub niemajątkowym charakterze sprawy rozstrzyga majątkowy lub niemajątkowy charakter dobra, którego ochrony żąda powód. Jeżeli chronione dobro ma wartość ekonomiczną i bezpośrednio wpływa na sferę interesów majątkowych powoda, sprawa ma charakter majątkowy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZ 53/16, nie publ. i powołane w nim orzecznictwo). W przypadku powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa (art. 189 k.p.c.) o tym, czy chodzi o spór o prawo majątkowe, decyduje interes prawny powoda oraz cel, jaki powództwo to ma realizować (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2017 r., II CZ 172/16, nie publ.).

W zażaleniu skarżący zakwestionował pogląd, że zainicjowana przez niego sprawa ma charakter majątkowy, jednak nie poparł tego twierdzenia żadną

argumentacją. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że żądanie powoda było uzasadnione jego interesem majątkowym. Dzierżawa spornych gruntów umożliwiała pobieranie z nich pożytków, oddanie w poddzierżawę, jak również prowadzenie działalności kwalifikującej dzierżawcę do uzyskiwania dotacji. Powództwo zaś oparte na zarzutach dotyczących wad złożonego przez powoda oświadczenia woli o rozwiązaniu umowy dzierżawy zmierzało do stwierdzenia dalszego związania stron postępowania umową dzierżawy z dnia 25 lutego 2013 r. Materialnoprawne podstawy rozstrzygnięcia nie dyskwalifikowały zatem niniejszej sprawy, wbrew zapatrywaniu powoda, jako sprawy o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia.

Stosownie do treści art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż 50.000 zł. Wartość przedmiotu sporu powód oznaczył w pozwie na kwotę 4.609 zł, a z akt sprawy wynika, że odpowiadała wysokości uiszczonego przez powoda rocznego czynszu dzierżawnego za rok 2013 i za rok 2014. Powód uiścił opłatę od pozwu w wysokości 5% wartości przedmiotu sporu, tj. 231 zł. Wartość przedmiotu zaskarżenia apelacją wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 25 października 2018 r. również wynosiła 4.609 zł (jej oznaczenie na kwotę 6.409 zł stanowiło oczywistą omyłkę pisarską, co potwierdza obliczona i uiszczona przez apelującego opłata od apelacji, w - tożsamej co uiszczona przez powoda opłata od pozwu - wysokości 231 zł). W wywiedzionej skardze kasacyjnej powód, podobnie jak to uczynił pozwany w apelacji, oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 6.409 zł. W uzasadnieniu zażalenia na postanowienie z dnia 11 października 2019 r. skarżący wyjaśnił natomiast, że wartość przedmiotu sporu została przyjęta jedynie w celu praktycznym, aby ułatwić uiszczenie opłaty.

Oznaczenie wartości przedmiotu sporu (sprawy) należy do powoda, a wskazana przez niego wartość w zasadzie nie podlega zmianom, także w toku instancji, chyba że zostanie sprawdzona przez sąd na podstawie art. 25 k.p.c. albo gdy dojdzie do rozszerzenia powództwa lub orzeczenia ponad żądanie (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2010 r., III CZ 35/10, nie publ. oraz z dnia 19 listopada 2015 r., IV CZ 52/15, nie publ.). Żadna z tych

sytuacji nie miała miejsca w niniejszej sprawie. Zarzut zażalenia dotyczący nieprawidłowego stwierdzenia, że wartość przedmiotu sporu nie przekracza w sprawie 50.000 zł, jest więc bezpodstawny. W okolicznościach sprawy wartość ta uległa stabilizacji, wartość zaś przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną wyroku z dnia 25 października 2018 r. nie może jej przewyższać. Niezależnie więc od tego, czy oznaczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej powoda na kwotę 6.409 zł, zamiast 4 609 zł, stanowi omyłkę pisarską, czy też jest wyrazem próby niedopuszczalnej modyfikacji wartości przedmiotu sporu, pozostawać musi bez wpływu na ocenę dopuszczalności skargi kasacyjnej, która z uwagi na nieprzekroczenie minimalnego progu 50.000 zł nie przysługuje w sprawie.

Ze tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.